

SAKSFRAMLEGG

Saksnr	Utvalg	Møtedato
	Kommunestyret - Ørland kommune	

VILLIGHETSERKLÆRING FOR SAMMENSLÅING TIL ÈN FOSEN-KOMMUNE

Rådmannens innstilling

1. Kommunestyret støtter en framtidig etablering av Fosen kommune.
2. Kommunestyret vedtar vedlagte villighetserklæring.
3. Kommunestyret vedtar etablering av Fosen kommune fra 2022.

Sakens bakgrunn og innhold

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sin primære tilråding til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) 01.02.2017 vedrørende kommunestruktur, var én kommune på Fosen. Etter møter mellom ordførere, Fylkesmann og politisk ledelse i KMD bestilte Fylkesmannen en utredningsrapport. NIVI Analyse fikk oppdraget, og rapporten er allerede distribuert til kommunestyrene. Utredningen konkluderer med at det anbefales én kommune på Fosen fra 2022. (<https://www.fylkesmannen.no/Sor-Trondelag/Kommunal-styring/Kommunereformen/En-kommune-pa-Fosen-/>) Rapporten ble presentert for ordførerne og rådmenn 20.04.2017. Ordførerne bad om at rapporten skulle presenteres for kommunestyrene i fellesskap, og rådmenn fikk i oppdrag å utarbeide en villighetserklæring for sammenslåing av alle Fosen-kommunene til en Fosen-kommune.

Rådmennene på Fosen har i fellesskap laget en villighetserklæring som er vedlagt saken, og det er videre laget et felles saksframlegg for kommunene. Administrasjonens vurdering i saken er i sin helhet hentet fra et notat som er utarbeidet i fellesskap av rådmennene på Fosen

Administrasjonens vurdering

I regjeringens proposisjon (Prop. 96 S (2016-2017)) om endringer i kommunestrukturen framgår det at små kommuner som gruppe er mindre økonomisk robust enn større kommuner. Små kommuner har også større utfordringer med å utnytte ressursene til å oppnå resultater, jmf pkt 3.4: «De mindre kommunene har imidlertid dårligere resultater knyttet til innholdet i tjenestene som nasjonale prøver samt at de vurderer egen kapasitet og kompetanse som relativt lav, både innenfor større tjenester som grunnskole og pleie og omsorg og spesialiserte tjenester som rus, barnevern og psykisk helse.»

I pkt 3.2.3 i proposisjonen står følgende: «En annen utfordring er at små kommuner har begrenset kapasitet og kompetanse til å ivareta samfunnsplanlegging, arealplanlegging, byggesaksforvaltning, miljøvern og næringsutvikling.»

I tillegg framgår det av pkt 3.2.2 at store kommuner, som gruppe, gjennomgående er mer bærekraftig og økonomisk solide kommuner. Det betyr at de er mindre sårbare overfor svingninger i inntekter og uforutsette utgifter og har bedre evne til å utvikle og bygge ut tjenestetilbudet.

Proposisjonens vurderinger bygger på forskningsoppdrag gjennomført av Senter for økonomisk forskning, Telemarksforskning, NIVI Analyse AS, Bedriftsøkonomisk Institutt (BI) og Samfunnsøkonomisk analyse.

Fosen Regionråd utarbeidet i 2014 en rapport om Fosen som en kommune (vedlagt). I rapporten fra Fosen Regionråd som ble behandlet i alle kommunestyrer våren 2015, står følgende:

1. Befolkningsutvikling

Befolkningsutviklinga på Fosen er negativ, og vesentlig dårligere enn i Sør-Trøndelag og landet totalt. Samla sett er det fødselsunderskudd i regionen. De siste års økning i folketall kan tilskrives tilflytting fra utlandet. Prognoser for befolkningsutviklinga fram til 2040 sier at det vil bli en økning i folketallet på 4100 personer. Nærmere 60 % av økninga vil komme i aldersgruppene over 67 år. Det er et åpent spørsmål hvilken betydning dette vil ha for kommuneøkonomien framover. Trolig vil kommunene bli sterkt utfordra særlig innenfor sektoren pleie- og omsorg både med tanke på tjenestetilbud og finansiering av disse.

2. Næringsliv og verdiskaping i regionen

Verdiskapinga i regionen er lav, ca. 60 % av landsgjennomsnittet. Selv om det vil foregå betydelige aktiviteter i regionen de kommende år, er det langt fram til målet om å komme opp på landsgjennomsnittet i verdiskaping. Sannsynligvis har regionen et næringsliv med lav inntjening.

Utdanningsnivået til innbyggerne er forholdsvis lavt sammenligna med landet for øvrig. Dette «speiler» kompetansekravene i lokalt næringsliv. Den største andelen av innbyggerne med høyere utdanning jobber i kommunene eller i annen offentlig virksomhet.

Kommunene på Fosen skiller seg ikke vesentlig ut i forhold til fordelingen av sysselsetting mellom privat og offentlig sektor. I 2013 var ca. 40 % sysselsatt i offentlig sektor på Fosen, mens landsgjennomsnittet lå på ca. 38 %.

Det utfordringsbildet som proposisjonen peker på for små kommuner generelt, bekreftes langt på veg for Fosen av Fosen Regionråd sin rapport 2014 og av NIVI Analyse sin rapport 2017.

Fosen har imidlertid også store muligheter som ikke er godt nok utnyttet i dag.

Investeringsomfanget er i dag rekordhøyt og vil være høyt i mange år framover. Vi har et unikt potensial som kan utnyttes; vindkraft, reiseliv, industri, teknologi, kampflybase, havrom og landbruk. Også innenfor kommunale tjenester har vi eksempler på at vi ligger langt framme i deler av tjenestetilbudet. Vi har også eksempler på at det drives et godt utviklings- og omstillingsarbeid.

Samtidig peker både Fosen Regionråd sin rapport og NIVI Analyse sin rapport på at en storkommune på Fosen vil være best egnet til å videreutvikle og bygge ut tjenestetilbudet og for å gi vekst og utvikling i alle deler av samfunnet.

Som det framgår av Fosen Regionråd sin rapport av 2014, vil Fosen kommune «stå sterkere i Trøndelag og ha bedre forutsetninger for å samhandle med Trondheim som motor i landsdelen. En storkommune på Fosen vil også være en tyngre kraft opp mot regionale og nasjonale myndigheter. I en sammenslått kommune kan det bygges opp større og mer robuste fagmiljø som også vil være med på å utvikle tjenestenes kvantitet og kvalitet. Tjenester må i utgangspunktet gis der innbyggerne bor. Dette er viktig for å hindre økt byråkrati i en større organisasjon». Rådmannsgruppen vil også peke på at dette er viktig for innbyggerne.

En ny felles Fosen-kommune vil også etter rådmannsgruppens oppfatning ha bedre muligheter til å løse utfordringer og skape vekst og utvikling. En ny kommune vil få økt plankapasitet og se areal, transport og miljø/klima i sammenheng. Kommunen vil ha økonomisk slagkraft og handlingsrom til å forme egen utvikling. Fosen kommune vil gi mer direkte politisk og administrativ styring over tjenester som i dag løses interkommunalt.

Fosen kommune begrunnes først og fremst i ønsket om å styrke samfunnsutviklingen. Sammenlignet med de andre løsningene for kommunestrukturen, kan den samle og styrke ressurser til bl.a. samfunns- og næringsutvikling og få større kraft og muligheter til å iverksette vedtatte planer og strategier. Fosen kommune vil ha forutsetninger for å bli pilot for nye oppgaver, forsøk og prosjekter, og vi kan prioritere større ressurser til utvikling. Fosen kommune må, og skal også sikre, gode og likeverdige velferdstjenester, med sterke og attraktive fagmiljøer som kan møte demografiske endringer og krav til samordning av tjenesteområder.

Rådmannsgruppen er selvsagt også klar over at det å danne en storkommune på Fosen er krevende. Det er derfor en viktig forutsetning for oss at staten bidrar til å løse sentrale utfordringer for den nye kommunen. Eksempler på dette er samferdsel, digitalisering, statlige arbeidsplasser, arbeidsgiveravgift og videregående utdanning. Rådmannsgruppen kan selvsagt ikke på noen måte garantere for at dette blir oppfylt, men det er tatt inn formuleringer på dette i villighetserklæringen.

I tillegg vil det å etablere en storkommune også ha negative effekter. NIVI Analyse viser til flere slike, jmf s 31 og 32 i rapporten. Rådmannsgruppens oppfatning er at fordelene veier tyngre enn ulempene. Skal man komme i mål på en god måte, krever det gode prosesser med bred innbyggerinvolvering, klar politisk og administrativ styring og et godt samarbeid med andre forvaltningsnivå i stat og fylke.

Mange vil mene at kommunestyrene får svært kort tid på å behandle en så omfattende sak. Rådmannsgruppen deler denne vurderingen, men vi forholder oss til at Stortinget skal fatte vedtak om kommunestruktur i juni. Det å vedta en storkommune, uansett tidsrom og utredning, vil være beheftet med usikkerhet. Denne usikkerheten må veies opp mot at vi nå har en historisk mulighet til å fatte en beslutning om en storkommune på Fosen. Det å ikke vedta en storkommune er også beheftet med risiko spesielt når det foreligger faglige utredninger som viser at en storkommune er den modellen som gir de beste forutsetningene for vekst og utvikling på Fosen.

Rådmannsgruppen har drøftet ulike organiseringsformer for den nye kommunen bl.a. ut fra forslag i NIVI-rapporten. Rådmannsgruppen foreslår prinsipper for ny kommune som vist i villighetserklæringen. Med tiden som har vært til disposisjon, har det ikke vært mulig å

beskrive de ulike prinsippene nærmere. På enkelte punkter vil det også være nødvendig med nærmere utredninger. Regionkommunemodellen er det liten erfaring med i Norge.

NIVI Analyse foreslår etablering av Fosen kommune fra 2022. Dette hensyntar prosessen i Indre Fosen kommune samt ønsket om å ha tilstrekkelig framdrift. Rådmannsgruppen støtter denne framdriften.

Oppsummering:

Rådmannsgruppen støtter etablering av en storkommune på Fosen fra 2022 basert på vedlagte villighetserklæring.

Vedlegg:

- 1 Villighetserklæring for sammenslåing til en Fosen-kommune
- 2 Ny Fosen kommune - utredning godkjent av styret i Fosen regionråd - desember 2014